

malo o šanso ni, malo o ibrici

Jedan je koncert, održan još pred mjesec dana na Maloj poetskoj sceni u Lapidariju, mogao posjetiocu predstaviti domaću šansonn bolju nego li svi natpisi (kojih je uostalom jako malo, a pojavljuju se uglavnom pri obračunavanju pojedinih kompozitora nakon odluka žirija na večeri šansone, što se održava u okviru zagrebačkog festivala zabavne glazbe), prikazi ploča i sl. Radi se o recitalu Ibrice Jusića, a to je samo jedan u nizu pokušaja naših pjevača, koji jesu, ili pretendiraju da budu šansonerima, da svoju muziku, a time i pojam šansone približe slušaocu. Činjenica je, naime, da je, zbog specifičnih zakona što vladaju u ovoj (zabavno) muzičkoj sredini, šansona kao takva ostala prilično nepoznata i nedovoljno sagledana u svojoj slojevitosti. Jasno, publika nije kriva; nju je najlakše dovesti u zabludu pjesmama koje balansiraju na granici šansone i zabavne glazbe, i u takovoj situaciji, uz pomanjkanje bilo kakove tradicije, nije čudo što riječ šansona asocira na jedan oblik muzike za zabavu, radije nego li na svoje pravo značenje.

Prilično je malen broj onih, što stalno rade na stvaranju i obogaćivanju tog fenomena koji u moru gluposti naše zabavne muzike, ostaje po strani, bez mogućnosti da se u potpunosti razumije i shvati. Imamo Dedića, sigurno, i njegov opus, kojeg ponekad naročito strogo treba odijeliti od nekih njegovih ostalih ostvarenja i nekoliko pjevača-skladatelja-dakle, kantautora, čije muzičke orijentacije samo dijelom vode prema šansoni (Špišić, Hegedušić). Postoji, nadalje, i grupa stvaralaca, čiji su afiniteti ka šansoni naročito naglašeni (Golob, Lentić, P. Gotovac). Lada Kos, na koju se previše često zaboravlja... i to je uglavnom sve. Ne smijemo a da ne spomenemo i Željka Sabola, čija poezija, otkrivena tek u posljednje vrijeme, predstavlja pravo osvježenje i idealan izraz, što svojom atmosferom stvara pravi ugođaj.

Sve ostalo, što stvara pojam naše šansone, dogodilo se slučajno, djelo je kompozitora i interpretatora čija se ostvarenja samo ponekad izdvajaju od ostalih. No, ni takvih nema mnogo. Jer, pogledamo li na ostavštinu večeri šansone zagrebačkog festivala, vidjet ćemo, da ni u tim prilikama, kada su se kompozicije stvarale s namjerom da budu drugačije, nije napravljeno mnogo šansona u prvom redu treba ostati, a to nije lako postići. Kada već govorimo o takovoj izuzetnoj šansi, što je pružena svima koji smatraju (opravdano ili ne), da im je šansona bliska, valja napomenuti, da samo nekolicini stvaralaca uspijeva učiniti nešto više — radi se uglavnom o onima što smo ih prije nabrojili, u namjeri, da naročito za tu priliku »stvore« šansonu. Naime, šansona se ne može pisati pet minuta prije nego li istekne rok u kojem sva ostvarenja što ulaze u konkurenciju moraju biti gotova. I ako se tada još, pod svaku cijenu želi da to bude naša, domaća šansona, pa se teško uspijeva pobjeći od prizemnosti i provincijalizma, jasno je do kakovih se rezultata obično dolazi.

Vratimo li se Ibrici Jusiću i njegovu koncertu, moramo ponovno ustvrditi kako taj nastup (točnije: svaki njegov nastup), pokazuje mnoge činjenice navedene u ovom malom, nepretencioznom uvodu. No, zašto baš I. Jusić? Njegovu vrijednost, kao pravog i iskrenog šansonjera, jedinog našeg pjevača koji u ovom trenutku s punim pravom nosi taj naziv, malo je ljudi na žalost shvatilo.

Poput Dedića, I. Jusić potiče s »mora i Jugak«, no ta se sretna slučajnost kod njega ispoljava drugačije nego li u Dedića. Možda ona i nije toliko važna, ali podsjetimo li se kako je Ibrica Jusić isključivo interpretator, jasno da se ta privrženost južnim podnebljima osjeća na jedan poseban način. Uopće, činjenica da I. Jusić nije i autor kompozicija što ih nalazimo u njegovu repertoaru, ne predstavlja nikakav nedostatak, iako smo naučeni da u šansonjeru gledamo kompletnog stvaralaca. Svojom gitarom, i sugestivnim interpretatorskim sposobnostima, muzički se izričaj Ibrice Jusića uspio nametnuti originalnošću, kojoj ni prisustvo tuđih stihova i muzike ne smeta mnogo. Međutim, sve se te osobitosti ne bi u potpunosti razvile, kada Ibrica ne bi posjedovao jedan poseban osjećaj: da u svoj repertoar uvrsti stvarno najvrijednija ostvarenja što se među domaćom šansonom mogu pronaći. Sigurno, budući nema obaveze prema vlastitom stvaralaštvu, on može birati; iznenađuje njegova nepogrešivost, koju moramo zahvaliti gotovo »organskim« afinitetima ka šansoni. Jer, iako su priče o njegovu životu i formiranju, ponekad malo patetične, u njima sigurno, najvećim dijelom ima mnogo istine. Njegova mu prošlost nije dopustila da izabere muziku, a šansonu posebno, on vjerojatno nije imao mnogo vremena da otkriva Jacques Brela, Brassensa ili nekog drugog i da shvati, kako mu možda takova ili slična povezanost stiha i muzike najviše odgovara kao čovjeku i kao umjetniku. Ovo

ponekad malo patetične, u njima sigurno, najvećim dijelom ima mnogo istine. Njegova mu pošlost nije dopustila da izabere muziku, a šansonu posebno, on vjerojatno nije imao mnogo vremena da otkriva Jacques Brela, Brassensa ili nekog drugog i da shvati, kako mu možda takova ili slična povezanost stiha i muzike najviše odgovara kao čovjeku i kao umjetniku. Ovo ne ističemo radi toga da bismo ustvrdili kako je I. Jusić svoje uzore pronašao među nekim od poznatih interpretatora šansone. Naprotiv, želimo istaknuti da on, barem u svojem dosadašnjem djelovanju, nije pokazao afinitet prema nikome posebno, već se osjećaj za šansonu stvorio u njega prirodno, a možda je i to uticalo na njegovo opredjeljenje prema domaćim ostvarenjima, od kojih on, kako smo već spomenuli, nepogrešivo zna odabrati najbolje.

Recital u Lapidariju je to sasvim jasno pokazao. Pored nekoliko kompozicija P. Gotovca i Z. Goloba, kojima može zahvaliti svoj put do afirmacije (Još uvijek ne znam neke važne stvari, Celuloidni pajac, Mačka), dakle skladbi pisanih za njega, Ibrica je interpretirao i par ostvarenja njegova brata Đele (Gospođa od 100 srdaca, Stari kavalir, Kada jednom budeš sama) za koje je stihove napisao, kao uostalom i za mnoge druge šansone, Drago Britvić. Tu se I. Jusić, naravno, prilično dobro osjeća, jer se radi o njemu dobro poznatim skladbama, pa je njegov karakterističan prilaz u svakom trenutku bio prisutan. Sigurno, on posjeduje posebne osjećaje prema stihovima što govore o čovjeku s mora — u tom slučaju sjetio se Z. Runjića (Pismo čali), »Nikoline« P. Gotovca, Dedićeve »Kuće pored mora«, i te su interpretacije pokazale na koji način uspijeva prilagoditi sebi i svojem izričaju, pjesme dobro poznate u izvođenju drugih pjevača. Naročito je »Pismo čali« djelovalo posve drugačije, osjećajnije i intimnije, zadobilo je novu vrijednost, koja se prije samo mogla nazrijeti. Z. Runjić bio je zastupljen i davnim opatijskim uspjehom »Potraži me u predgrađu«, jednom od onih kompozicija što su se uspjele održati (ponovno dobar izbor!). Zanimljivo je, da je Dedić — kompozitor bio zastupljen samo spomenutom »Kućom pored mora« (da li time I. Jusić želi pokazati kako ne želi dirati u jedan lični i osebujan svijet, te ga radije prepušta autoru?), dakle repertoar je gotovo u cjelosti bio sastavljen od »onog ostalog«. Tu nadalje spada i poznata »Balada iz predgrađa«, koja je pored šansone »Kao prije« predstavila Hrvoja Hegedušića, te »Lutalica Toma« A. Kabilja (jedno od ostvarenja sa večeri šansone zagrebačkog festivala), i ponovno Golob, ovog puta izbor koji bi nekoga i začudio — »Vjenčanja biti neće«.

Takav izbor repertoara, dakle, predstavlja mali presjek kroz ostvarenja domaće šansone, bolje no što bi ga mogao ostvariti bilo koji drugi interpretator u nas. Sve su to kompozicije oslobođene kompromisa između zabavne glazbe i šansone, i onaj tko to ne može shvatiti, nikada neće razumjeti ni Ibricu Jusića kao interpretatora.

Pošto smo se uvjerali, da je njegovo opredjeljenje za šansonu prirodno, dakle nepokolebljivo, ostaje samo da utvrdimo kako mu određena opasnost ipak prijeti, no s druge strane. On se, naime, iznenada našao u svijetu domaćeg show-bussinessa, koji je nemilosrdan prema svakome što se ne vlada njegovim zakonima, od kojih je najvažniji — prodati što više. Na taj su se način, uostalom, upropastili već mnogi, koji su mogli postići daleko vrijednija ostvarenja, nego li je to dopustila sredina u kojoj su primorani egzistirati. Ibrica je Jusić već sada previše popularan (znam, iz više razloga zvuči apsurdno), a to je samo jedna od opasnosti. Njemu je potreban netko, tko će znati kako da ga izbavi iz ostalih. On je, naime, još uvijek »neiskvaren« i zaista bi bila šteta da takav ne ostane. A ako mu to uspije, bit će možda jedini, i što je još važnije, jedino će na taj način moći nastaviti putem kojim je sam krenuo.

dražen vrdoljak